

॥ ॐ ॥

श्री आर्य नैतिक नाटक सभाज.

१२५, **रा. मांडलीक.**

नाटकनो दुंकसार तथा गायनो.

लेखक-मणिलाल त्रिलुवन त्रिवेदी

छपावी प्रग्रीद्ध करनार

नकुलाछ कालुलाछ शाह.

भाषिक — “ श्री आर्य नैतिक नाटक सभाज ”

१. भाषितभुवन धीअरु ~~...~~ भीमदा-अमदावा ~~...~~  
धी जैन ओडवेकिट प्रेस धीअरु अमदावाधमा वाडीबाध

भाषुबाध शाह प्रसिद्ध कर्ता भाटे छायु.

विक्रम सवत १९८१

छ स. १९२५

आवृत्ती ६ भो

पत ५०००

कीमत ४ आना.

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય  
અમદાવાદ  
ગુજરાતી કોપીરાઈટ સંગ્રહ

---

આ નાટક જાગૃતતા દરેક હક સને ૧૮૧૭ ના ૨૫ માં એકટ  
મુજબ માલેકે પોતાને ત્રાધીન રાખ્યા છે માટે રજા  
શીવામ કોમળે જપાવવું જાપવું. વેચવું વેચાવવું  
તેમજ ભગવત કે ભગવાવતુ નહીં

---

## ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ ગજરાતી કાપીગમિત્ર વિભાગ ]

અનુક્રમાક ૧૨૧૪૫ વર્ગાક

પુસ્તકનુ નામ ૨૧' તિગલ૩

વિષય ટ-૧૪

## “રા” માંડલીક નાટકમાં આવતા મુખ્ય પાત્રો.

પુરુષ પાત્રો.

રા” માંડલીક—જુનાગઢનો—( સૌરાષ્ટ્ર ) છેદમે રજપૂત રાજ.

મહમુદશાહ—( બેગડો ) ગુજરાતનો સુવતાન

એભલવાળો—વાળા પ્રદેશનો કાકાર

નાગાજી—દેવી નાગચાઈનો પુત્ર અને સતી મીચુલનો ભરથર

ચંપક—એભલવાળાનો કુમાર ને કેતકીનો ધણી

સુસ્તકાખા—મહમુદશાહનો મુખ્ય સીપેહસાહાર ને પાછળથી

જુનાગઢનો મુખે

કાંથડાજી—તીરપૂરનો કાકાર તે (ખાનપુરના નવાબનો ખંડીઓ)

કિવાન—કાંથડાજીનો દારબારી

માંડલુ—રા” માંડલીકનો નીચ ખુશામતી સલાહકાર પાછળથી

ખાનપૂરનો નવાબ

સ્ત્રી પાત્રો:

નાગલ—દેવી મનાતી પવિત્ર ચારણીયાણી, ને નાગાજીની માતા.

મીચુલ—નાગાજીની સતી સ્ત્રી

વીરમતી...રા” માંડલીકની અડચ ટેકવાળા વિરાગના મહારણી

જન્મતખારા—મહમુદશાહ બેગડાની બેગમ

કેતકી—એભલવાળાના આશ્રયે ઉછરેલી તેના સાળાની છોકરી

પાછળથી કુમાર ચંપકની પત્નિ.

માંધી—માંડલુની અવળચંડી સ્ત્રી.

તેજબા—કાંથડાજીની કુવરી

એ સિવાય સરદારો, ચારણો, દાસીઓ—વિગેરે.

સ્થળ—સૌરાષ્ટ્ર ( કાઠીયાવાડ ) અને ગુજરાત.

## પ્રસ્તાવના.

પૂર્વે પૂતાંત.

ઇતિહાસમાં પ્રસિદ્ધી પામેલ પવિત્ર ગિરનારીથી ભ.એજ કોઇ અગ્રણ્ય હશે, આ નાટકનું રચણ તેજ પવત્ર ગિરનારની તળેટીમાં આવેલ સમરત સૌરાષ્ટ્રનું પાટનગર જુનાગઢ ( જુહાપુર ) છે.

રા' ખેંગારની પાંચમી પેઢીએ ઉત્પન્ન થએલો ખેંગાર પાંચ માનો કુત્ર આ નાટ્ય ડ્રોગનો નાયક રા' મહાલીક પ્રમખાવરમાં મહોજ ધર્મનિષ્ઠ, ઉદારચિત્ત, સદ્વર્તનશીલ અને પ્રગ્રમિય નૃપાલ હતો. તેને માટે એવી દંત કથા છે કે તેને હમેશા પ્રભાતમાં પવિત્ર કાશીપુરીથી મંગાજળ મંગાવી પ્રભાત સ્નાન કરવાનો નિયમ હતો, પણ દુર્દૈવે યજ્ઞીનાજી જેવાની પણ દાનવીરતા ખડીત દરી વામને ચઢે નમાવ્યો હતો, તેવાજ કોઇ દુર્દૈવે મંગાજળ લાવનારના બુદ્ધિમા વિક્રમ ઉત્પન્ન કરી જુનાગઢના પાદરમાં એક કુવો કે જે હાલ પણ કુમતીઆના નામે ઓળખાય છે, તેના જળથી રાને સ્નાન કરાવ્યું અને જેમ મથરાના પ્રતાપે શ્રી રામચદ્રજીને વન પ્રસી થવું પડ્યું હતું તેમ મંગાજળ લાવનારના દોષે સૌરાષ્ટ્રના ગૌરવશાળી ઇતિહાસમાં ચિરકાલને માટે કલ્પિત નામ મુકી જવું પડ્યું.

લોકનાયકા એમ દહે છે કે જુનાગઢની પડોશમાં પરમ દેવી ભક્ત મનાતી જમદગ્ના રવશ પ આશ્ણિયાણી નામભાષીને નેહ

હતો અને તે નાગલખાઈની સુતા રા' મંડલીક કરતાં પણ વિશેષ હતી; કારણ કે દેવી તેજ આગળ માનુષી તેજ કુદરતી રીતે અંધ' ૧૩ એ રવાનાવિક છે. તે નાગલખાઈના દિકરા નાગાભુતન અથવા (નાગાભણ)ની દાવપયવતી પદ્મણી સ્વરૂપ સતી સી નામે મીથુલ દેવી હતી.

રા' મંડલીકનો પાનગી સલાહકારક મંડણ નામે એક હજમ હતો તે એક વખતે રા'ને અધર્મ પમાડવા મીથુલના નખ ઉતારી લાવ્યો. કારણથી સગાન ચળકના નખોએ રા' ના મનમાં મંથુલનું સર્વોચ્ચ સૈન્દ્ય નહળવાની ભવના ઉત્પન્ન કરી. મંડણે તેને ચડાવ્યો તેના ભગ્યજળે તેને પ્રેરણા કરી જેથી રાજા મોહમાં પડ્યો અને એજ ભાવનાએ ઉત્તરિના શીખરેથી મગકાવી અધોગતીમાં નાખ્યો. પાપ વાસનાને વશ થયેલો, કુમતીથી ઘેરા-એલો. કાળખળથી પ્રેરાએલો રાજા આખરે મીથુલના મોહમાં અન્નપ્ર કુળ કાર્તિનો નાશ કરી અતે પોતાની પાપવાસનાને પોતેજ ભોગ થયો. આજે રા' મંડલીક પોતાના તેજ નીચ ખુરામતી પાનગી સલાહકાર મંડણ હજમને સાથે લઈ છડી સ્વારીએ ચારણી દેરીના મદીરે સતી મીથુલનું સૈદ્ય નીહાળવા શીકરને પહોંચે આવ્યો છે સ્વાથી આ નાટકની શરૂઆત થાય છે.



શ્રી ગણેશાય નમઃ

## “રા” માંડલીક નાટકની ટુંક પ્રવેશવાર હકીકત.

મંગળાચરણ.

વરતુ સુચન.

અંક ૧ લો.

પ્રવેશ ૧ લો. સ્થળ ચારણી દેવીનું મંદીર.

સૌરાષ્ટ્રમાં દેવી સ્વરૂપ મનાતી ચારણીયાણી નાગખાઇની પુત્રવધુ મીચુલદેવીનું સાહેલીએ સાથે દેવી પુજન કરવા આવતું, તેના દેવી સૈદ્ધ્ય પર મોહીત થયેલ જુનામટના રા” માંડલીક પોતાના ખાનગી કારભારી માંડણ હનમ તથા દરબારી રીસાલા સાથે મીલણને નીરખવા આવતું સતિ નાગખાઇએ પુત્રવધુ મીચુલ સાથે રા’ને વધાવવા આવતું અને મીચુલને રા’ને તિલક કરવા આજ્ઞા કરતી પણ જો તિલક કરશે તો ધર્મની જહેન ગણાશે એવી બ્રાતિથી માંડલીકે ચારે દિશામાં ફરવા માડતું મીચુલે ગમગાઇ સામુને કહેવું કે, આઈ રા’તો ફરે છે નાગખાઇએ રાજનો કપડી હેતુ સમજી જવાખ આપવો કે એ રા’ નથો ફરતો પણ રા’નો દી ફરે છે બાદ રા’એ જવાખ આપવો

“ મારો દોળ ફરે છે ”

“સફળ થાશે જીંદગી, આ સુદરી સયોગથી  
લહે મારો દિવસ ફે તો વિધાનાના યોગથી”

નાગજાઇએ અગ્રદાતાનું અનિષ્ટ ન થાય એવા હેતુથી રા'ને  
ધણે વિનંત્યો મનમંત્ર્યો, પણ જીવ પથર પર પાણી. મીઠુલ  
સ્નેહાળથી નહી મળે તો આખરે ઝળાતકારે પણ હરી જવની  
ધમકી આપી આખરે નાગજાઇએ સફળગીત્તાની હક અવતા  
જીનાગદના કાનિય કુતગૌર પર ધોર નિશા પ્રમરાવનાર શાપાહરો  
ઉચ્ચાર્યા કે,

“ ગઠ જીનાની પોળ દાસો કુડ દેખીશ નહિ  
રતન પડશે રોળ, મુસમાયે માડલીક ”

“ દરવાજે દરવાન રા'ના કેા રહેશે નહિ  
પહેરેગીર પઠાણ, મહમુદ શાહના માડલીક ”

“ ભુલ્યો રાજા ભીંત, નાગલને નમ્યો નહિ  
મહીર ઠેકાણે મસીદ મુસમાયે માડલીક ”

આપ આપી અગમાથી અંત પ્રગટારી નાગજાઇએ જ્યો-  
તિમા મમાવુ, માંડલીકે મીણને પકડા જીવ, અયાનક તુળ-  
જાપુર અથવા ( તળાજ ) ના ઠાકાર એમતવાળાએ આવી મીણ  
લને છોડાવી પેતના અશ્રે લઈ જરી

(ટીપ્પણી)

. પ્રવેશ ૨ જે—રાજાના બનની કારભારી માંડણ હજી,  
મનું ધર.



જુવાનીમાં દીવાની બનેલી, ખુશામતીથી ઠારઠારી બનેલા હનમ માંડણીની અટકચાળા સ્ત્રી મોઢીએ સ્વામી તરફથી હૈયા દોળાની બળતરા કરતાં દેખાવું માંડણે ઠારઠારી હે દો મળવાથી કુશાતા આવવું, ધણી ધણીયાણીની તકરાર, આડે લાકડે આડવેર એ ન્ય.ય વાપરી માંડણે મોઢીને રીઝારવી

પ્રવેશ ૩ જે—ગુજરાનના રાજનગર અહમદાવાદમાં સુલતાન મુહમદશાહનો બગીચો.

યૌવન વર્ષતની ખીલતી કળી બગીચાના ગ્રંથોને પશુ પોતાની સૌંદર્ય પ્રભાથી ઝાંખી કરતી અમદાવાદના શાહ સુલતાન મહમુદ-બેગડાની બેગમ જહનનતઆરાનું રાત્રી કીડ અથે, ઉપવનમાં સાહે-લીઓ સથે આવું મીઠી માર્મિક મૃગાર ચેષ્ટા છુપાઇને જોનાર શાહને કુચર્મધનથી બંદીવાન કરવાની શિક્ષા કરવી, વિલાસની અતિશયતાથી થાકી શાહનું બગીચામાં નિદ્રાધીન થવું, નિદ્રામાં તેને જુનાગઢનું ગૌરવ ગીરનારનું સૌંદર્ય વિગેરે ગમખી સ્થનનું દેખાવું અને તેમાં તેને પાક પરવઠીગર જુનાગઢપર હન્યો કરવા ફરમાવે છે. એવું સૂચન થવું, ગમરાઈ જાગી ઉડવું, બેગમે શાહને અશા-ન્તિ ભર્યા વિચર છોડવા વિનવવું પરંતુ જુનાગઢપર મુખવમાની ઝુંડો ફરકવાનું નિર્માણ હોઈ બાગ્યદેવીનું તાજ અને તલ્લવર સહીત મહમુદશાહને દર્શન થવું

( ટેબલો. )

“એકની સત્તા ખીજને આપી ઉદય અને અ તની સમાનતા દેખાડનાર દૈવી કળા કૃત્તવી અકળ છે કે જે દીવસે નામલમાઇએ રા’ માંડલીકને શાપ આપ્યો તેજ રાત્રે મહમુદ જુનાગઢપર

ધરમામી ઝુડો ફરકતો સ્વપ્નમાં જોયો. આર્ષાવર્તની સતીઓના  
જીવંતમાં શું રહ્યું છે તે વાંચકો તમેજ સમજી લેશો.”

પ્રવેશ ૪ થો કારભારી માંડણ હાજમનું ઘર.

માંડણની સ્ત્રી મોઘીનું તેની ન્યાતવાળી સાથે આવવું ન્યાતવા-  
ળીઓએ મોઘીને બનાવવી, પાછળથી માંડણનું લગ્નધર્મથી છુપાવા  
ધરમાં આવવું, પરંતુ માંડણની ઇચ્છા ઉપરાંત મોઘીએ તેને લશ્કરી  
તાલીમ આપી લડવા મોકલવો. અવળચડી સ્ત્રીના સ્વભાવનો આશ-  
કુચ ચિતાર.

પ્રવેશ ૫—લડાઈનું મેદાન

એક વખતનો વીરકેશરી ગણાતો સમરાંગણમાં નર કેશરી સમઠન  
ગર્જતો અડગ વિજેતા નરવીર રા' માંડલીક આજે સતીના શ્રાપ  
પ્રભાવે હતાશ નિર્વાય અને બીર થઈ પોતાનો જીવ ખયાલવાની  
લાલચથી ક્રીડવામાં બરાવા પોતાના સ.થી માંડણ સાથે મેદાન છોડી  
નાશી આવે છે, દરવાનને દરવાજો ખોલી અદર દેવા રા'નું ફરમાન,  
પરંતુ લડાઈનું મેદાન છોડી આવનાર રાગ હવે હુકમ કરવા લાપક  
નથી એવા મેણા મારતી પોતાની સાહેલીઓ સાથે કેસરીઆ કરવા  
નીકેલી બહાદુર રાણી વીરમતી ક્રીડવામાં લાખલ મતા રાજને  
અટકાવે છે, રા' તથા રાણીની રક્તક વીરરમણીની અડમતા,  
રા' માંડલીની બીરતા છેવટે તકવાર ફેકી રા' નું  
નાશી જવું બાદશાહના સીપેહસાહાર મુસ્તફાખાનનું  
આવવું રાણીની વીરતા છેવટે મુરતફાખાનને હાથે રાણીનું  
શ્રાધ્ધી કેદ મવું સુરતાન મહમુદનું આવવું અને આવી બહા-

‘હુર રમણી કેદને ચોખ્ય નથી પણ માનને ચોખ્ય છે એમ કહી  
છુટી કરવાનું’ કરમાન નાસી છુટેના રા’ માંડલીક તથા માંડણુ’  
સુસલમાન સીપાઇઓને હાથે કેદ પડ્યું,

(ટેપ્સો.)

અ ક ર જો.

પ્રવેશ ૧ લો જીન.ગઢમાં સુલ્તાન મહમુદનો રાહી દરમાર.

લાખો ના પાસનલા હજારોને જમીન જાગીરાની નવાજેશ  
કરનાર સૌગટના ક્ષાત્રવીર રા’ માંડલીકનું ગુજરાતના ન્યાયી  
સુલ્તાનની સમક્ષ મદીરાનની દક્ષારા આનવુ નાગપાઇના પુત્ર  
અને મીથુલના સ્વામી નાગાજીણે તેની માતાના નિર્ઝંક આત્મ-  
બલીદાન માટે ઇન્સાફનો ગહે ખુનનો બદલો ખુનચી લેવા શાહી  
કરમાન નાગાજીણી દ્વારતા આન ખુન મટે આપેલી તત્તવાર  
રા’ ના ચરણમા મુકી પોતાના અજાત માટે તે ન્યાયી સુલ્તાન,  
પાસે ક્ષમાની માગના કરવી મહમુદશાહનુ ખુશી થવુ બાદ  
રા’ માંડલીક કે જેનો બહાર રાખીને પોતે (સુલ્તાન) ધર્મની  
ખેદને માનેલ છે તેના માનની ખાતર રા’ને મારી આપવી અને  
જીનાગઢના સુખા તરીકે પોતાના સીપેહમાલર મુસ્તફાખાનને નીમવો.

પ્રવેશ બીજો—રા’ માંડલીકનું અતઃપુર

સમયની પ્રગળતાના વિચારોમા શોક નિમમ બનેલી મહા-  
રાણી પોતાના સ્વામી તથા માંડણુને સુખા મુસ્તફાખાન સાથે

કાંઈક ખાનગી મસલન કરતા જ્ઞાનખાનામાં આવતા નેહ  
 થમકે છે ને છુપાઈને માલગે છે મંડિયુ અને મંડિયીક રાજ્ય-  
 જોબી ભોળા મુસ્તફાખાને ઉંડુ ચીડી સમગ્રી પોતાને આપેલી  
 સત્તાની ખુશાલી માટે મીજલસ બરી તે મીજલસમાં શુભતાન  
 મહમ્મુદને ફરના ગ્તાનમાં અગર શરમતમાં એર આપી નિરંકુશ  
 સત્તા ભોગવવાનો કુટ સંકેત રહે છે. પોતે સુસ્ત ન બનવાની  
 શાલચે મુસ્તફાખાન ભોળવાય છે અને તેમ કરવાનો નિશ્ચય કરે  
 છે. બાદ કરાર ફરતાવેજ બખારી પોતાના કામપર મંડિયુ સાથ  
 જાય છે. છુપાઈને સાંભળતી રાણી પ્રગટ થઈ શાહે કરેલા ઉપ-  
 કાર સામે બરાતા અરોગ્ય પગલા માટે શીટકાર વર્ષાવે છે. પણ  
 મતિબ્રષ્ટ થયેલો મંડિયીક રાણીને તુચ્છકારી સખ્ત ચોડીમાં રાણીને  
 કેદ રાખવાનું કહી પતાના પ્રારબ્ધને આવીન થરા આર્યો જાય છે.

પ્રવેશ ને—હાવણી.

નાય ગાન થયા બાદ મુસ્તફાખાન શાહને શરાબનો જમ  
 પીવા ધરે છે પણ પાક દીક્ક શાહ શરાબને મજલમે પીલાફ  
 હર માનેલો છે, એમ કહી શરાબ પીવા ખુશો છન્કાર કરે છે.  
 કરેલો પ્રપંચ નિષ્ફળ ન જા માટે મુસ્તફાખાન શરાબને  
 બદલે શરબત આપે છે. મંડિયુના કરેલા ગોટાળાથી એરવાજો  
 જમ મુસ્તફાખાન પી જાય છે, અને પાક પરવરદીગારી મહે  
 રથી મહમ્મુદશાહ બચી જાય છે અને ખાડો ખોદે તે પડે તે  
 ન્યારે પોતાના પ્રપંચનો ભોમ મુસ્તફાખા પોનેજ થઈ પડે  
 છે મંડિયુનું હકીમ બોલવવા નિમિત્તે બાગી છુટવું અનિશ્ચ

કાળે શાહની ખાશી ચાહી 'રા' માંડલીકે ઠરી આપેલા દસ્તાવેજને શાહના હકમમાં રજુ કરી પોતાના પાપપુન્યનો છંસાદ મેળવવા પ્રભુના દરબારમાં મુસ્તફાખાનનું જવું. દસ્તાવેજથી રા' માંડલીકનું પાપ પ્રકાશમાં આવતાં " શક પ્રતિ શાકયં કુર્યાત્ " એ સૂત્રને અનુસરી શાહનું રા' માંડલીકને શીક્ષા આપવા જવું.

પ્રવેશ ૪ થે—ધર્મશાળા.

મીજલસમાંથી નાશી છુટેલો માડણ અને તેની સ્ત્રી મોઢી મુશીબતનો વિચાર કરતાં કેમકે ધ ધો કરવાની વાતો કરે છે મક્કતનું આઈ દરામ હાડકાં થઈ ગયેલા હોવાથી બન્ને નાટક કંપનીનો શોખીન ધ ધો રવીકારવાનું પમદ કરે છે નાટકના માલીક પાસે પરીક્ષા આપવા એક પાક ગોખે છે, પાઠની કલમમાં કેણું કહે છે કે હું ખાનપુરનો નવાખ છુપા લીમાસમાં આ ધમ શળામાં નથી ઉતર્યો એવું મોટેથી ગોખે છે ઉપરના વાક્યો સાંભળી વિગ્ગુર ( કે જ્યાંની આ ધર્મશાળા છે ) ના ઠાકોર કે'થડળ દાજનો ચોકીદાર ચમકે છે અને ઠાકોર ખાનપુર નવાખનો ખ ડીએ હોવાથી પોતાના નવાખસાહેબ પધાર્યા છે એવી વધાઈ આપી કથિડળદાજને રીસાલા સાથે બોલાવી લાવે છે અને માંડણને માયા નવાખ ઠરાવી દરબારગઢમાં લઈ જાય છે. જીદીથી ગભીર ગોટાળો થઈ ચાલ્યો છે.

પ્રવેશ ૫ મો—તુળાજીપુર ( તળાજી ) એભલવાળાની રાજવાડી.

વસંતને વધાઈ દેવા આવેલી એભલવાળાની પુત્રવધૂ કેડકાં જની સાહેલીઓની નર્મ સ્મરાર એજા, વાળા પુત્ર ચ પકતુ આગ-

જન. બાલ પ્રેમીઓની પ્રેમકીડ. વાળાને ત્યાં ભાખા સમક્ષથી મહેમાન તરીકે રહેલી મીથુભદ્રેવીનું અચાનક ત્યાં આગમન, તેને હરી જવાનો ભાગ શોધતા માંડલીકના સરદારોએ આવી તેને હરણ કરવાની ધમકી આપવી, ચંપકકુમાર અને સરદારોની અપામણી બાલકુવરનું ધાયલ થવું અને મીથુભદ્રેનું હરણ.

પ્રવેશ ૬ ઠો—વિરપુરમાં કાંધડજ દાણના કરબારગઢનો એક ભાગ.

પોતાપર આશક પડી હડાયા થયેલ દાણના કંટાળાથી કટાભેલી મોઢી (બનાવટી બેગમ) નું આવવું, બાદ દાણનું આવવું, પ્રેમની મીઠણી, મે'ઢીનો પણ બનાવટી બેગમમાંથી રાજરાણી થવાનો વિચાર, ૫૨૨૫૨ કણકાંત, માંડણનું આવવું દાણએ પોતાની પુત્રીનું વેગિશાળ માંડણ (બનાવટી નવાબ) સાથે કરવાની મીઠણી કરી પોતાના આવવાનું કારણ ફેરવવું લુચ્ચો માંડણ જે પ્રેમલીલા જોષ ચુક્યો છે તે પણ આંખ આડા કાન કરી સમયને માન આપી સગપણ કણક રાખે છે.

પ્રવેશ ૭ મો—ગીરનારની ગુફામાં સંકેત સ્થાન.

પોતાની પાપવાસનામાં વારે વારે આડી આવતી પવિત્ર ભગવતી મહારાણીનું દાસલ કાઢવા માંડલીકે તેને ગીરનારની ગુફામાં કેદ કરી છે ત્યાં તેનો વધ કરવા રાજ આગ્રાને ભદ્ર સરદારનું આવવું, રાણીની કવ્યતા જોતાજ તેના પ્રત્યે સરદારની પુન્ય શ્રદ્ધ થાય છે. અને હથીઆર તેના ચરણમાં મુખી દે છે

હુપાછને જોઈ રહેલો ચાક્રીક સરદાર પર ઉશ્કેરાઈ તેનું  
 ખુન કરે છે રાજાનું કરપીણ ફૂલ જોઈ રાણી કાણ અવાજથી  
 આવા ખાપી ફૂંપોથી ગીરનારના પથરો પથુ ત્રાહી પુઠારે  
 છે એમ કહી આવા ફૂંપો ન કરવાનો ઉપદેશ કરે છે રા' માંડ-  
 લીકનું ગુસ્સે થવું અને રાણીનું ખુન કરવા તઈયાર થવું તે વખતે  
 હરણ કરી લાવેલ મીચુલને સરદાર બાવે છે રાજા મીચુલના  
 દેખતા ખુન કરવા જમ છે મીચુલ તેને વારે છે રાજા રાણીને  
 જીવ બચાવવા માગતી હોતો તારો પ્રેમ આપ એમ મીચુલ પાસે  
 માગણી કરે છે. મીચુલ તેને સાચા હૃદયના પ્યારથી ધર્મને  
 બાંધ કહી ખોલાવે છે આથી કામવાસનાથી બળતો રાજા વધુ  
 અધીર રાણીનું ખુન કરે છે અને મીચુલને પટરાણી થવાની  
 લાકડા બતાવે છે પણ મીચુલ એકની બે થતી નથી આખરે  
 મીચુલને ગુરામા આગ લગાવી રીબાવી રીબાવી મારવાનું હરમાન  
 કરે છે પણ નિરાધારનો આધાર કીરતાર ગુજરાતના સાહને ચમળી  
 ફરીસ્તાના આકારમાં મોકલે છે મહમુદશાહ અને મીચુલના  
 સ્વામી નાગજીજીને જોઈ માંડલીક ગજરાય છે. મરણીએ થઈ  
 સુસ્તાન સાથે લડે છે આખરે જેઠ થવાની ખીકથી હાર ખાઈ  
 નહીઆ ફુફકા માગે છે.

(ટેપ્લો.)

૧૩૭  
 ૧૪૦  
 ૧૪૧

## અંક ૩ જો.

૨ -

પ્રવેશ ૧ લો—તુળાપુર ( તળાભ )ની ભાગાળમાં

નદીના કીનારે.

નદીને કીનારે પાણી ભરવા આવેલી કન્યાઓ રા' માંડલીક અને એભલવાળો બન્નેમાં શુ ગુણુ દોષ છે તે વિષે ચર્ચા કરતી ઉભી છે ત્યાં પાસા ઉંવા વળવાથી દીવાની હાલત બોજવતો માંડલીક હાથમાં ગુલાબનો છોડ લઈ પોતે દુખી હોવા છતાં ગુલાબ હજી ગુલાબી કેમ છે માટે ઠપકા દેતો આવે છે તેને જોઈ કન્યાઓ મહારાઈ મીજુલને ચેતાવવા ચાલી જાય છે માંડલીકને નાગલ તથા શણીના ચીત્રાનુ દેખાવુ તે જોઈ ગુસ્સાના આવેશમાં પતથરો સાથે સાથે માયુ કુટે છે તેને લોહી લુહાણુ જોઈ મીજુલ પૂરતું વેર ભુથી દયાની દેવી બની પોતાનો એક વખતનો અન્નદાતા માની તેને ખોળામાં લઇ લે છે. અચાનક નાગાજી પ્રવેશ કરે છે મીજુલને માંડલીકનું માયુ ખોળામાં લઇ સારવાર કરતી જોઈ ઝૂંબી થાય છે. મીજુલ એની દશાપર મનસ્વી તર્ક વિતર્ક કરે છે જેથી નાગાજી થડુ વહેમી બને છે આખરે મીજુલ બહારથી સતીતવનો ડાળ કરી અંદરથી માંડલીકને ઝહાય છે એમ કહી તેને શીટગર અ પો તો જાતની નિદા કરે છે, મીજુલ બહારથી બની પ્રાણેશને વિનવે છે, વિનવણી નહીં માનતાં નાગાજી તેની કસોટી કરવા ઝહાય છે આખરે મીજુલ દારીને બહા, વિધ્ય મહેશ્વર સૂર્ય અને ચંદ્રની સાક્ષી રાખી સોગમ ખાય છે કે હુ બ્રહ્મ હોઉ તો મારો દેહ, વગર અગ્નિએ બળજે,



નહિ તો જુહું' બોલનારના માત્ર ગાળને, બોલનાં થુ બોલાઇ ગયું  
સ્વામીને આપ લાગ્યો મીણુલના મ્હોમાંથી શબ્દો નીકળતાજ નાગા-  
જણુનો દેહ બળી ગયો પતિનું અનિષ્ટ નહિ જોવા ઇચ્છતી સતી  
બળવા તત્પર થઇ ત્યા અંતરિક્ષથી દૈવી વાણીએ કહ્યું કે

“સાહસ પુત્રી કાં કરે જીવન કરવા પ્રાણ

વાળા કુળને શરણુ જા, વચન એ સત્ય પ્રમાણુ ’

એટલે એભક્તવાળાનો પુત્ર ચ પક બનીશ લક્ષણો હોતો અને બનીશ  
લક્ષણો માણુસના રૂધીરનું સીંચન કરવામા આવે તો સજીવન  
થાય એવો દૈવી મકેત હોતો, હરી ! હરી ! ધર્મ નકટ જના પણુ  
ઇશ્વર ઇચ્છાને માન આપો મીણુલરે વાળાને શરણુ ચ કી.

પ્રવેશ ૨ જો—કાચડાજીના દરબારગદમાં મેઘીનો એકાંતવાસ.

નવાખમ્મદી મેઘીના રૂપ સાગરમાં ઝેકા ખ તા કાચડાજીજી  
જાલાને ઠપકો દેતો પ્રવેશ કરે છે. મેઘી તેને બનાવે છે. દાજીની  
તથા મેઘીની ઇશ્કમાજીથી ચીડાઈ મેઘીનું નાક કાપવા ઇચ્છતો  
માંડણુ છરો ધસતો આવે છે કાચડાજી માંડણુની બાકે બાયડી  
બની જાય છે, મેઘી અદર ચાલો જાય છે માંડણુ  
કાચડાજીને મેઘી સમજી નાક કાપવા જાય છે કાચડાજી  
ગભરાય છે અચાનક માંડણુની ભવિષ્યની બૈરી એટલે કાચડાજીની  
કુવરી તોફાન સાંભળી ત્યા આવે છે ભવિષ્યના ભત્ર્યારે કમા  
ઇના અવતારમાં જોઇ ગભરાઇ દીવનને બાપુને તેડવા મોકલે છે  
બાપુ ન જડવાથી દીવાન વિશે મોઢે પાછો આવે છે. દાજીથી  
હવે રહેવાનું નથી એટલે દીવાનને ખરી રીતીની જણાવી દે છે.

માંડણુ મોંઘીને વગી દીવાન સાથે ખાનગી કરતી જોઇ મગજ  
તદન ગુમાવે છે અને બમ તેતો હદ કરી મોંઘી એમ મોટી  
ખેલે છે મોંઘી પોનાતું નામ મામગી બહાર આવે છે ગોટોળો  
ખુલ્લો થાય છે.

પ્રવેશ ૩ જો—એલક્ષનાગાને ત્યાં રચવામાં

આવેલો લગ્ન મંડપ

એલક્ષનાગાને આગળે ઉઠરગમર્યા દપતી પરણી રહ્યા છે  
તેનો આનંદ છતાં રહ્યો છે, ત્યાં સતી મોજુન પોતાના ભરથા-  
રના મળેલા દેહને કરડીયામાં લઇ આવી પહોંચે છે. એમનમજો  
તેને નિરનેજ જોઇ ગમરાય છે વસ્તુ મિથિતિ એમ છે કે મોજુને  
એક વખત એમનમનાગાને સકટમાંથી મચાવી પ્રાણુદન દીડું હતું  
અને ઉપકારના બદલામાં વાળ એ મોજુન મગે તે પોનાતો જી  
પણુ આપવા વચન આપ્યું હતું આખરે એ પ્રનગ આવી લગો  
પણુ મોજુતની કડેના જીમ ઉપડી નથી નવોન પરણતા દપ  
તીના હૃદયમાં તેનો માગણી સંમિગનાં શો વિચાર થશે એ વિચાર  
તેને કપાવે છે, વાળો વધુ શકાશીલ બને છે આખરે કરડોમમાં  
રહેલું સ્વામીનું સ્ત્રીર બતાવો હું અભાગણીનાજ પાપનું આ  
પરીણામ છે એમ મોજુલ જણાવે છે. વરધોડીયાં પિયને પગે  
લાગવા આવે છે ફોષમાને અચાનક આવેના જોડેને હપધેનો  
બનેનો કુવર ફોષમાને નમન કરી આશીર્વાદ માગે છે જીન  
હરવા આવેલી મોજુલના હૃદયમાં ઉઠરગમર્યા દપતીને જોઇ વજ  
લાત થાય છે પાછી આની જવા તૈયાર થાય છે વાળો તેને આમલ

કરે છે તેના સંપત્તિ નિવારણ માટે પોતાનું સર્વસ્વ આપવા કહ્યું  
છે આખરે વાળાને તથા તેના કુમારને અત્યાગ્રહ જોષ

“શાપ કેરું નિવારણ તારાવિના ના કોઈથી

શાપ છે ટળનાર તારા પુત્ર કેરા લોહીથી

“ કેવો વિપરીત પ્રસંગ.”

મીઠળ છુટયું ના હાથથી પીઠી ભરેલું અંગ છે  
આશા ભરેલા પુત્રને સહુ હૃદયમાં ઉછરેલું છે  
તોરણ હજી છે ખારણે ચોરી હજી બાધેલ છે  
લગ્નને સ્થળ કલ્પાનું શું વિધીનો ખેલ છે.”

પિતાની ગભરામણ જોષ કુમાર પોતાનું શીશ આવેલા અતીથી  
માટે ખીતુ ચરણે ધરે છે વાળે તેના શીશપર તત્તવા ફેરવવા  
જાય છે મીણલના મોમાંથી આશ્રયના ઉદગાર નીકળે છે કે—

“ખોલો ખોલણ હાર બેવાળામા કયો ભલો

શીરનો સોપણ હાર કે વાઢણ હાર ધખાણીએ”.

બીર એભજનાળો વાળો કુળના ટેકપર પુત્રનું જગીદાન દઈ તેના અ-  
શાભર્યા લોહીથી મીણલના “વામીનું” શરીર સીંચે છે, નાનાજણ  
સજવન થાય છે પુત્રના વધથી બેદાયક્ષા હૃદયે વાળો આત્મબાત  
કરવા જાય છે મીણલના સતીત્વપર અને એભજની ટેકપર પ્રસન્ન  
મધ સાક્ષાત જમદયા પ્રગટ થઈ તેના પુત્રને સજવન કરે છે

અવેશ ૪ થો—કથિડદાળનો ફરખાર ગઢ,

પુલ્કિનો ઉપયોગ કરવાથી તથા નવાળની તર્રીર કંથિડ-  
દાળ પામે હોવાથી માંડણબાઈનો નવાળીનું ટકુ બેસી જાય છે  
અને જોડાળા પ્રકરણ પુલ્કુ થાય છે કથિડદાળ માંડણને અખર

દક્ષીણી શુન્દેમાર હરાવી હંડની ચિહ્નામાં પોતાની મનગમતી મોઢીને મેળવી લઈ માંડણીકારને પાણીચૂં પકડાવી દેહનીકાલ કરે છે.

પ્રવેશ ૫ મો—જીનામઠ પાસેનું જંગલ.

દેવી મીચુલ તથા નાગાજીજી પોતાની માતાના અવધીને લઈ કાશીએ જવા નીકળ્યા છે, તે આ સ્થળે જળાશય હોવાથી ટીમણ કરવા શેઠાય છે વળાવીમાનું ટીમણ બાદ માંડણીકરું એક બીખારીને પચુ શરમાવે તેવી દુઃખદ દુર્ઘટનામાં દેવી નાગમે આપેલા શાપનું સ્મરણ કરતાં નીકળતુ હૃદયમેદક પથાતપ બાદ વળાવીયા પાસેથી બીખ માગી પેટના પોપણ અર્થે શેઠભાને કટકે મેળવે છે. બાદ માંડણીનું આવડું માંડણીકને ઓળખી તેને પોતાની દુઃખદ સ્થિતિને સાથીગાર થવા માટે કહેવું મતલબી નોકશોની પીઠાન માંડણીના નફટ નિર્જગ અને નિમકહરામો ભરેલા ચબ્દો સાંભળી માંડણીકે ઉશ્કેરાઈ તેનું ખુન કરવું ખુનના અવાજપર દેવી મીચુલ તથા નાગાજીજીનું આવડું માંડણીકને ઓળખી શાન્ત વન આપવું બાદ સુસ્તાન મહમુદનું આવડું માંડણીકને રાજદ્રોક માટે કેદ કરવો મીચુલની આજીજીથી ન્યાયી અને દયળુ સુતાને માથી આપરી પરતુ પોતે હવે જીવવા નથી માગેના એમ કહી માંડણીકે આપઘાત કરવાની કાશીક કરવી દેવી નાગસનું પ્રગટ થવું અને ભવિષ્યમાં તુ વીરની ગયુનામાં ગયુાઈ નામના મેળીક અને અતે તારા માટે આ સ્થળ છે એમ કહી શાન્તાન કરવું.

સીન દ્વાન્સફર-સ્વર્ગનો દેખાવ

ડોપ.

स्मृति.

સ્વામી શ્રી ગૌરિનદન જગ વદન  
મંગલમય નાથ તવ શુભ સ્મરણ  
દેવ દેવ મંગલકર જગ ત્રાતા  
દેને હીત બાલને શરણ સુખ કરણ સ્વામી

**માળાએ—**

દિ યદેશ અમ ઉજવળ કરવા  
 ક્યારે ઉગશે દિવ્ય પ્રભાત દિવ્ય પ્રભાત  
 અંધકારના વાદળ ભેદી  
 ચંદ્રકુળમણિ દીનમણીના સુભુજ ક્યારે નાદ  
 બસી નાદ  
 દેશ દેશની મધુરી મૈયા દિવ્ય અમારી ભારત ભુમી  
 સુર મુનિવર યુગ યુગ પોષાયા  
 જેના ચરણ સરોજ ચૂમિ એવી અમ જનની  
 જગ વિખ્યાત ભારત માત-દિવ્ય

### भीषण-सर्पियो—

ભાવ ધરી ખેડેની ચાલે ચાલે ભગવતીના પારે  
પૂજન કરીએ નિર્મળ મનથી ભવ સિધુ તારે ॥ ભાવ.

કુમ કુમ કેસર ચ દને કદ્યાણી પૂજય  
 આંગણે સિદ્ધિ સ્વર્ગની સંસારે પથરાય.  
 બ્રહ્માણી રૂદ્રાણી માત અમારી  
 વેદો વખાણે મા શક્તિ તમારી હા.....રે.....ભાવ.  
 નાગલ-મીણલ-

ધન ભાગ્ય મારે આગણે આવ્યા.  
 સોરઠના શીરતાજ  
 વધાવો રાજ કુમ કુમ થાળ ભરીને આજ  
 ચ દ્ર સૂરજ સમ તપો અવિચળ  
 જગમા તાર તાજ  
 અન્ન દાના તારી જુગ જુગ કીર્તિ  
 પ્રસરે મહાગજ—વધાવો

નાગલ—સોરઠ તણા સુખા અમારે આગણે આવ્યા  
 સોના તણા સુરજ ઉગ્યા અમ અતરે ભાવ્યા  
 ગિરનારના આધાર મારા ધામ દિપાવ્યા—આં

મીણલ—

૩

કરીએ ના વિશ્વાસ કાયા માયાનો કદી  
 મૃગજળ કેરા મોહ શા લાગ્યા તને માડલીક  
 ચીર જીવી નથી તારી અમર નથી કાચારે  
 ઘડી બે ઘડી માટે શુ બગાડે મતી  
 બગાડે મતી તું શાને જુનાગઢ પતી—ઘડી.  
 રૂપે ર ગે શુ લોભાણે ભરમે કર કા જુલ  
 રૂપે રૂડાં રળીઆમણાં પણુ એ શીમળાના ફુલ.

મોઘી—

૪

હાથ હુંતો હારી ધરવાળા ગમારથી  
 જૂઠા ભરથારથી આવા સંસારથી.....હાથ.  
 સોનું નાણીને મેતો સંગ કર્યો તારે  
 કર્મે કથીર મજબુત સળથું છું ત્યા થી..... હારો  
 પડેલાં હું નાણુતી કે જાતે હી કારશે  
 આતો એવા ને એવા રહ્યા થ ખભારથી.....,હારી

માંડણુ-મોઘી-

૫

ખોલો ખોલો પ્રીતમજી ખોલો પ્રીતમજી  
 પાછા મને થુ સતાવશે  
 પ્રીતે રીતે મને જો રીઝાવશે  
 “એમ .....હા,  
 મને હીરા મોતીથી મઢાવશે  
 “હા બાઈ હા”  
 જો જો ખોટા જહાનના જતાવશે.....ખોલો.  
 કારભારણુ કામણુગારી હું.  
 કારભારી કામણુગારો હું  
 ભરે સત્તામ લોક હજારો  
 સોનાના અસ્તરા બનાવી મુક આપું ગામ  
 નાતીલા પથુ કણુલ કરે ધારતી ભરેલુ કામ  
 જો જો હરખે હડકથ થઈ ન જશ, .....ખોલો.

બેગમ-સાહેલીઓ—

૬

રસમીની મૃદુલ સુકોમળ બાળ  
મંદીર મદન તણાં આવે  
રૂઠા હમ ભૂવન શોભાવે એ હંસી સરોવર આવે  
કુસુમ કુસુમ મધુ મધુરાં ભરવા કળી કળી ફેરવવા  
મદનરાજને વહાલે વધાવા રતી રંગે મન ભાવે આવે  
હંસી સરોવર આવે

બેગમ-સાહેલીએ —

૭

અલી ગાલો ગુલામ તુલ્ય તારા સભાળ જરી બાળા  
લોગી મધુ ર ને લોભાશે  
ધુબન આશે આવશે પાસે  
“બેગમ.....હા.

રસિલાની લુટાશે પુલમાળા સંભાળ જરી બાળા  
ભાઓ ખેંડેની મને ના સતાવશે!  
સ્મીત પુષ્પે વહાલમને વધાવશે!  
થા કઠ આભૂષણ થા

જા જાણી જાણી તને જા

ઠખ દેશે ગાલે એ રસાળા સંભાળ જરી બાળા

બાદશાહ-બેગમ-સાહેલીઓ—૮

આવો સાહેલી આવો કુસુમાયુધ લાવો  
રસરંગથી આનંદથી ઉછરંગથી  
આ મન ઉપવનના રસીક જમરને શીક્ષા આપવા



પુલોના બ'ધન લાવો અંગે અંગે બ'ધાવો  
પુષ્પોના શર વરસાવો

અલખેલાને અકળાઓ

પ્રેમદા પ્રેમી જીવન પ્રાણ

આ બ'ધનની મીઠી દહાણ

સુખની ઘડી સાહેલડી

આ કુસુમ દંડના મે'પ્ટ પ્રહારે શીશ્વા આપવા

મોઘી-હજમડીઓ— ૯

મદધેત્રી ખડેન મોઘી મદમાની તારો ચાલ

અલખેલા પણ મોઘેરા લટગા લાલ

ગુલાબી ગાવ તારા શા નયનના ઇસારા

જુવે જે કોઈ સામે તો તો તરત મોઘ પામે

પાછા ન જન્મ પામે રોકાઈ રહે સ્વધામે.

વાહ જામી મજાની શી જેડી કમાલ

જેની જેડી કમાલ (૩)

માડણ-મોઘી—

૧૦

રંગ લીના ગસરાજ મારાશ્યામ

ખૂબ જેલો તદવાર કરો શત્રુને સંહાર

સૈનીકોના સરદાર ધરો હામ—રંગ

એતો યુદ્ધર્તુ છે કામ

નહય આપનુ એ ગામ

કરો દેશરીઆ કથ ધરો સ્વર્ગતણો પથ  
કારભારીના હમામનું ધાસ્તી ભરેલું કામ

અંક ૨ બ્લે.

હરખાશી—

૧૧

આનદ આનદ આજ ગાઓ  
નૃપવરની યશ કીર્તિ  
જગમા અવિચળ થાઓ  
વિજય વધાર્ધ રહો જગ છાર્ધ  
અમલ વિમલ આ અમપર  
અચળ છત્રપતિ તવ રહો  
તપો તેજ સુખી થાઓ

રાણી—

૧૨

હઉ હુ દોષ કોને હા સમયની જ્યા બલિહારી  
સમયની જ્યાં બલિહારી મનુષ્યની ત્યા છે લાચારી.  
હતો અમ દેશ આને જ્યાં પ્રભુ અવતાર પણ લેતા  
અરે આ દેશ એનો એ સમયની છે ગતી ન્યારી  
અમારા દેશનાં ચેતન અમારાં તેજને ગૌરવ  
અકાળે હાય કરમાયાં હજીએ શી થનારી છે.

રાણી—

૧૩

વાત જરી વાંચી બુઝેને ઈતિહાસમા  
ખુવાર થાશે પરનારના વિલાસમા .....વાત,  
સીતા સતાપી રાય રાવણ રોળાણો

દ્રૌપદા દુભાવી દુર્યોધન દબાણે  
કીચક મહા પાપી સૈરધી સતાપી  
ગયો હોનાઈ કાળની હુતાશમા ... ..વાન.

સાખી

પરનારીની પ્રીતથી વિષમ વિષની ખાંણ  
ઝેર રંગે રંગ વ્યાપશે પ્રીતમ ખોશો પ્રાણ  
સ્વમિન્ પસ્તાશે ખના ખુબ ખાશે  
રૌરવ નકે જાયો વાત વઠશે તમારો વિશ્વાસમા  
હારે અત આવશે જગતથી કહવાસમા.

નાયકા—

૧૪

ખુને જીગરકો પીતે હે, બસગમમે તેરે ચાર  
શહેરે ચમનમે ફીરતે હે બસગમમે તેરે ચાર  
મય છુપકે છુપકે રોતી મુ અમુખોસે ઘોતી  
વો કહાં ગયો મેરો મોતી મોની બીના ના સોની  
બસ ગમમે તેરેચાર—ખુને

દીલ ઉસી કુ દીજીએ દીલદાર ચારકો  
કયા હીકુ કયા સુસલમા કદરદાન ચારકો  
મેરી નજર જો તુમસે લડ ગર્જ મેય પલગસે નીચે  
પડ ગર્જ વો કહા ગયે મેરે ખ્યારે  
મેય અગ્નિ જેસી જલગર્જ બસ ગમમે તેરેચાર—ખુને

મોંઘી-માંડણ-

૧૫

ફરમે કુટેલા ઠરવાનુ છે ના એકે ઠામરે

મનડાના મેલા લાલચમાં ભુલ્યા સર્વે લાનરે  
 રહેવાના ખોયાં સર્વે ગામરે  
 રખડયા રણવગડે અરે ઈનજત થઈ લીલામ  
 નસીબ દેવી તાકડું છે ધાસ્તી ભરેલું કામ  
 રખડાવી સાથે રૂડી નારરે (૨)  
 આખર હુઝમના હુઝમરે (૩)

શ્રીખીઓ—

૧૬

વીજ ચમકેરે મેઘ ગાજે ધનધોર  
 ભીંજે આછી આછી સાલુડાની કોર  
 રે રાજ બહેલા આવોરે  
 મોર ટહુકેરે માઝમ રાતના ટહુકે છે પેલા મોર  
 અમારા હૈયાં ચડાવે ચકડોળ .. ...રે—  
 ભર જોખનમા એકલી ખાળા ખાળે વેષ  
 હૈયા સુના બહાલમા મુકી ગયા શુ વિદેશ  
 વિજલડીરે ઉભી જો રહે તો બહાલમને કહાવું  
 એક વાતલડી જો.

સજની સલુણાને એટલુંજ કહેજો કે  
 તમ માટે આળી મેતો જાતલડી જો.

અ પક—

૧૭

સુવાસની મીઠી મળ લેવા અલી લલચાય  
 કેતકી પાંખડી ખોલજે મધુકર ગુજન મ્હાય  
 ગુલાબર ગુલાબશાં આ અહીં મન્દ મન્દ ડાલે

બુલતાં તરૂની હાળે મેના મધુર બાલે  
 શાં પંખી હળી મળીને બેઠાં  
 વળી વાવ પરસ્પર કહેતાં  
 એના ગાન તાન લાગે મીઠાં  
 ઠળીઓ હૃદયની ખોલે—ગુલબર.

૧૮૬-૬૫.૫.૫૦—

૧૮

ચલ રૂખી ચાલ ચાલ ને દેતાવળી  
 આમ ચલી શાને બની તું બેઠાકળી  
 અધીરોને આકળી અધીરોને આકળી,  
 દહે તુજને શું થાય  
 હુંથી કાંઈ ન કળાય  
 હીસે શાને કરમાતી ચ પાકળી

અંપક—શું એ ચ પાકળી.... . હા ચ પાકળા—ચાલ.

૬૪૭—મોંઘી

૧૯

ગોરી ધીરેથી આવો જરા આંખ તો મીલાઓ  
 હુંતો તન મન ધન વારી બહુ તુજપર કુરબાન  
 અરે ભલો દાણ ભલો આમ શાને સરમાઓ  
 શાહમદી કરો શાહી હું છું આશક હીલબન  
 ખ્યારીને પ્રીતે મનાવો પહેલા જરા ખ્યારીને પ્રીતે મનાવો  
 રંગે રીઝાવો.

આંઝરને ઝુમણે મઢાઓ

શામળીયા આંઝરને ઝુમણે મઢાવે .

ભાઓ ભાઓ.....આવો ભાઓ.....ના

"ભાગ્યરત્ન બાણભારી માયલ તે' હરી નાંખ્યોં  
 " જ કદલ ન દેથો દાણ રાખોણ હરે રાખો"  
 "તોંશ સમ તે' સલુણી પાળી પાળી કરી નાંખ

જનકીઓ—

૨૦

કકુ છાંટી કઠોતરી મોકલો  
 માંહી લખજો રહેછે નવાળ  
 માણેક સ્તલ રાપીઓ,  
 શબ્દ કકતો લંટો લઈને આગશે  
 હીશ માણેક મોતી અપાર—માણેક  
 બેટી આપીને બેરને પામશું  
 ચોદી ચોક્કણ રોશે જમાળ

સચીવણ સાલગો.

જોઈ લેજો બાળત થઈ આમ છે  
 દાણ કરતા ધારતી ભર્યું કામ  
 ગે.ટાળો ભારે થયો.

અંક ૩ જો.

પનિકારીઓ—

૨૧

ચલરે ગાગર ચલરે ગાગર જમનાણ જમજો  
 જમનાણ રળીયામણારે ગાગર ધુમે—ચલરે  
 સાસુ સરુશ તો મારા દિવસે ન દેખે  
 જેઠ જેઠાણી કેણ લેખે (૨) ગાગર ધુમે—  
 પશુયો મારો તો પીટયો ઉંમનો છે એવી

હુલી નજીકને પળે મેલી ગાગર ધુમે

પાડોશી છેલ કોઈ કુંવર કનેયો

વારી જાઉં ખંસીનો બજાઈઓ ગાગર ધુમે—

દાણ-માંધી—માંડણ { ૨૨  
કુંવરી—દિવાન }

અરે વાહ કાથડદાણ આજે ભારે કરી (૩)

આવું શોભિનાભા તમને

અરેજા મુરખપાણ માને વહાલી કડી (૩)

આવું ભાણ્યું નાભા જગમાં

અરે ભા.....હવે રાખ

ભાપુએ રમખાણ જગાવ્યું

આવું માણું ક્યાંઈ ન ભાણ્યું

બન્દા નવલી નાર જીઓ દેહાર

છેના સાર આ રકઝકમા

વાહ દાણ . . . . જાણ્યાબાણ

દુરથા પાણ બન્ને રાણ

વાહદાણ .. . . . . વાહદાણ.

કંચનીઓ—

૨૩

હઠ છોડ સખીચલ સગ મેરેતો હે પ્રીજમે કાનુબુલાવત હયે

નહીં તુમ ખીન વાકો ચયન પરત નહીં આન પાન કમ્મ

ભાવત હયે

મોરમુગટ નહીં પહેનત હય નહીં અગ મુગધ લગાવતહયે

નહીં ધેન ચરાવન ભત સખી મોહિ ખંસી નાદન ભાવત હયે

કયુ એસા હીયો તેરો કઠીન જાયો તોહો લાજશરમ  
 નડી આવત હયે  
 જોકો જોગીજન ધ્યાન ધરત ક્ષણદિક પાર ન પાવત હયે  
 તોરી પ્રીતમે ભુલગયો પ્રભુતા લક્ષીરવો માફ કરાવત હયે  
 એક બાતન ગુઠ કહુ સજનિ અબકયા ઇતના તરસાવત હયે  
 પિયા માધોસે બેગે મીલો પ્યારી વોતો તેરોહો નાજ  
 ઉઠાવત હયે.

ચંપક—

૨૪

જો મરણ એ જીંદગીની છે અરે છેલ્લી દશા  
 તો પરાયે અર્પવામાં આ જીવનના મોહ શા  
 ખીલી ખરી કરમાય છે પુણ્યો મુકે પલ્લુ વાસના,  
 અમર નરતો તે ખરા જે અમર કરતા વાસના  
 મારા તમે પરમાત્મા હું છું તમારો આત્મા  
 પરમાત્મને શરણે જતા કૃતકૃત્ય થાતો આત્મા

મોંઘી-દાજી—

૨૫

પ્યારા પ્રિયતમ રસરાજ અમને આજ રીઝાવો  
 સ્લટકાળી લલના કાજ સૌ શણગાર મગાવો  
 સાચી સાડી ચોળી લાવો પટજુના પટકુળ મગાવો  
 હોરા મોતી ટાંકી પટકુળે પાડી લાત કસમીકાર મુઠાવો  
 લાઠ લડાવું તમને શાશ્વી જે માગો તે આપું આશ્વી.  
 હોંસે સ્વામી મારા મનડાના પુરો કોઠ

મોંઘી હાઉસ બધાવો

સમાપ્ત.



## જાહેર ખખર.

બીચે લખેલાં પુસ્તકો શ્રી આર્ય નૈતિક નાટક સમાજનો મુ  
ખ્ય હેતુ થી મળશે, માટે જેઓ સાહેબને જોઈતાં હોય તેને  
સાહેબી કોબાસે મંગાવી લેવાં. પી. પી, થી જોઈલવામાં આવશે.

ચોપડીનાં નામ	કીંમત	ચોપડીનું નામ	કી
૧ બેધારી તલવાર .	૦-૪-૦	૨૦ ગ્રનદર મેના . .	૦-
૨ ધર્મચિંત વિશ્વામિત્ર	૦-૪-૦	૨૧ જોહરે શમશીર ..	૦-
૩ ચરોજની	૧-૪-૦	૨૨ શ્રી જયમતી ...	૦-
૪ પરશુરામ ...	૦-૪-૦	૨૩ ઉર્વશી-પુરુરવા ..	૧-
૫ ધન્વાન્તરી ...	૦-૧-૦	૨૪ કનક કેશરી ...	૧-
૬ સરસ્વતીચંદ્ર ...	૦-૧-૦	૨૫ વિશ્વપ્રેમી કલાપી	૧-
૭ સતી તોરણ ...	૦-૪-૦	૨૬ અમર લક્ષ્મી	૦-૪-૦
૮ પુત્રાન્ન મુક્તીક	૧-૪-૦	૨૭ પીપા બાવત ...	૧-૪-૦
૯ મતી પદ્મવતી ...	૦-૪-૦	૨૮ હોયલ પદ્મણી ...	૦-૪-૦
૧૦ સુખે કુમારી ...	૦-૪-૦	૨૯ જેમલ તોરણ ...	૧-૪-૦
૧૧ રત્નદેવ સેના ...	૦-૧-૦	૩૦ બીરબાન બાદશાહ	૦-૪-૦
૧૨ '૧' માંડવી, ...	૧-૪-૦	૩૧ પતિથુ સાગર ...	૦-૧
૧૩ હનુમાન	૦-૪-૦	૩૨ રાજ લીલા ...	૦-૧
૧૪ સદાસ	૦-૧-૦	૩૩ મહાત્મા ચન્તનુ	૦-૧
૧૫ શ્રી ભક્તિવિજય	૦-૪-૦	૩૪ માલવિકાગ્નિમિત્ર	૦-૧
૧૬ સુરેખા હરણુ . .	૦-૪-૦	૩૫ વીર કુર્માકસ ...	૦-૧
૧૭ નાગર ભક્ત .	૦-૪-૦	૩૬ રતી મજરી લીન્દી)	૦-૧
૧૮ નીલમ માણેક .	૧-૪-૦	૩૭ મહાશ્વેતક કાદમ્બરી	૦-૧
૧૯ ચોગકાયા ...	૧-૪-૦	૩૮ રાગ સંભાળ ...	૦-૧
		૩૯ મસાર લીલા ...	૦
		૪૦ સેવકધર્મ ..	૦-

નકુલાઈ કાલુલાઈ શાહ.

માલેક—શ્રી આર્ય નૈતિક નાટક સમાજ,

